

Helsingin vammaisneuvoston kokous (9/2024)

Aika: Tiistai 12.11.2024 klo 13.30–16.00.
Paikka: Kaupunginhallituksen sali, kaupungintalo 3. krs.
Osoite: Pohjoisesplanadi 11–13, Helsinki.

Osallistuvat jäsenet:

Valtuustoryhmien edustajat:

Sirpa Puhakka	puheenjohtaja (Vas.)
Kristiina Karhos	(Vihr.)
Jari Mönkkönen	(Kok.)
Eva-Maria Asukas	(SDP)(etäyhteys)
Marko Joensuu	(PS)(etäyhteys)

Yhdistysten edustajat:

Taru Reinikainen	Helsingin Kuuloyhdistys ry
Senni Hirvonen	Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry (etäyhteys)
Markku Poikela	Helsingin Invalidien Yhdistys ry
Sari Sepponen	(varapj.) Kehitysvammatuki 57ry
Ari Österberg	Helsingin ja Uudenmaan Neuroyhdistys ry
Sirpa Halmela	Pääkaupunkiseudun Hengitys ry
Mikko Remes	Helsingin Reumayhdistys ry (etäyhteys)
Päivi Seila	Mielenterveysyhdistys HELMI ry
Peppi Santaniemi	Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö sr (etäyhteys)
Susanna Haapala	Kynnys ry

Kaupungin toimialojen ja keskushallinnon pysyvät asiantuntijat:

Maria Tauriainen	Kasvatus ja koulutus (etäyhteys)
Pirjo Tujula	Kaupunkiympäristö (etäyhteys)
Tiina Larva	Kulttuuri ja vapaa-aika
Janne Pitkänen	Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimi
Mauno Rönkkö	Kaupunginkanslia

Muut kaupungin edustajat:

~~Titta Reunanen~~	kumppanuuspäällikkö, kaupunginkanslia
Marja Säikkä	asiantuntija, kaupunginkanslia, vanhusneuvoston sihteeri
~~Pirkko Exeell~~	erityissuunnittelija, Sotepe:n osallisuus ja vuorovaikutus

Vammaisneuvoston sihteeri:

Tiina Lappalainen	asiantuntija, kaupunginkanslia
Päivi Kurikka	vuorovaikutusasiantuntija, kaupunginkanslia

Vierailijat: Lasse Minkkinen, Arkkitehtitoimisto Minkkinen Oy
Roni Utriainen, Kaupunkiympäristön toimiala
Raila Riikonen, Uudenmaan Lihastautiyhdistys ry (etäyhteys)

1. Kokouksen avaaminen

Vammaisneuvoston puheenjohtaja Sirpa Puhakka avasi kokouksen klo 13.30.

2. Osallistujien toteaminen

Osallistujat esittäytyivät.

3. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin.

4. Muistion hyväksyminen

Edellisen kokouksen [muistio 8/2024](#) on lähetetty kokouskutsun liitteenä ja liitetty vammaisneuvoston verkkosivuille. Muistio merkittiin tiedoksi.

Valittiin muistion tarkastajiksi: Jari Mönkkönen ja Markku Poikela.

5. Malmin uimahallin laajennus ja ulkoallasalue

Esittelemässä arkkitehti SAFA Lasse Minkkinen, Arkkitehtitoimisto Minkkinen Oy. Rakennuslupaa on tarkoitus hakea viimeistään 13.12.2024. Liitteenä on esteettömyysselvitys. Rakentaminen alkaa toukokuussa 2025 ja kestää 2 vuotta. Vanha puoli on käytössä koko laajennusremontin ajan. Uimahallilla on paljon käyttäjiä, joten välillä on ruuhkaa. Uimahallin kysyntä kasvaa, kun alueelle rakennetaan ja väestöpohja kasvaa, joten uimahallin laajennus on tarpeen. Uinti on yksi suosituimmista sisäliikuntamuodoista ja yksi niistä harvoista liikuntamuodoista, jotka soveltuvat lähes kaikille.

Esteettömyys uimahalleissa -oppaaseen (pdf) on koottu uimahallin eri tiloihin liittyviä esteettömyysvaatimuksia. Opas on tarkoitettu luettavaksi yhdessä ympäristöministeriön vuonna 2019 julkaiseman oppaan ”Esteetön rakennus ja ympäristö” kanssa, joka sisältää laajasti myös uimahalleja koskevia esteettömyysmääräyksiä ja -ohjeita.” Esteettömyys uimahalleissa -opas täydentää aiemmin julkaistuja oppaita uimahalleja koskevien esteettömyysohjeiden ja Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten osalta.

Vammaisneuvosto kävi suunnitelmasta vilkkaan keskustelun. Hienoa, että laajennuksen yhteydessä tulee kolme esteetöntä autopaikkaa ja että saattoliikenne sisäänkäynnin ovelle mahdollistetaan liikennemerkillä. Saattoliikenteen pysähtymispaikan suunnitteluun löytyy periaatekuva [Sujuva.info](#)-sivustolta. Sisäänkäynti on katutasolla, automaattioven toimivuuden parantaminen on keskeistä, koska tuulikaappi on melko ahdas. Uuteen palvelutiskiini tai lähelle tulisi saada rauhallisia lukittuja tiloja kahdelle opas- tai avustajakoiralle. Alakerrassa on palvelupiste ja ryhmäliikuntatilat, joihin asennetaan induktiosilmukat. Liikuntatiloissa on omat puku- ja pesutilat.

Uimahallin uudelle puolelle kuljetaan aulasta hissillä yläkertaan. Useassa puheenvuorossa nostettiin esiin, että yksi hissi on liian vähän. Esitettiin huoli tilanteesta, jossa ainut hissi on rikki. Miten kulkeminen turvataan hissien ollessa rikki. Toinen hissi nähtiin tarpeelliseksi, vaikka se vaatisi lisää rakennusoikeutta. On selvitettävä, miten toinen sisäänkäynti ja hissi ovat vaihtoehtoisesti helposti käytettävissä.

Laajennukseen on tulossa erillisiä esteettömiä pukeutumis- ja pesutiloja. Vammaisneuvosto esitti, että esteettömiä ja sukupuolineutraaleja pukeutumistiloja tulisi kasvavan kysynnän vuoksi olla enemmän kuin suunnitelmissa olevat kaksi tilaa. On tärkeää, että pukeutumistilassa voi siirtyä pyörätuolista penkille pukemista ja riisumista varten, ja pukukaappi on helposti käytettävissä.

Altaan korotettu reuna

Märkätiloihin soveltuva pyörätuoli ei ole kaikille käyttäjille helppokäyttöinen. Osa pyörätuolia käyttävistä henkilöistä siirtyy altaaseen allashissin sijaan mieluummin suoraan omasta pyörätuolistaan altaan reunaa pitkin. Tämä edellyttää pyörätuolin istuinkorkeuteen (noin 500 mm) korotettua reunaa ja muutamaa tasannetta, joiden määrä riippuu veden korkeudesta. Sopiva istuinsyvyys reunassa on 300...400 mm. Monitoimialtaassa on itse tai avustajan avulla käytettävä kiinteä nostin sekä muuntopohja.

Maauimala toteutuu kahdessa eri tasossa, joiden välillä on kiinteä nostin. Vammaisneuvoston jäsenet toivovat, että ulkoaltaiden siirrettävä nostimen hankinnassa ensisijainen kriteeri on laatu. Nostimen tulee olla helppokäyttöinen eikä se ole altis rikkoutumiselle.

Vammaisneuvosto pitää hyvänä, että lattiaan tulee ohjaavia taktiiliraitoja. Opastuksen suunnittelussa tulee noudattaa Helsinki brändin ja visuaalisen ilmeen ohjeistusta. Opasteissa tulee käyttää ensisijaisesti Helsingin kaupungin väripaletista mustaa ja/tai valkoista. Näin varmistetaan vaadittava erottuvuus ja luettavuus. Väripaletin muita värejä on käytettävä harkiten ottaen huomioon esteettömyysvaatimukset. Opasteissa käytettävät materiaalit määräytyvät rakennuksen tai kohteen mukaan. Opasteiden graafisten elementtien värit on valittava niin, että kontrasti pohjamateriaaliin on riittävä siten että esteettömyys toteutuu.

Uimahallit ovat kaikille soveltuvia liikuntapaikkoja, jotka on määritelty Helsingin esteettömyyslinjauksissa esteettömyyden erikoistason kohteeksi. Erikoistason kohteiden sisäänkäynneille asennetaan äänimajakat.

Vammaisneuvosto esitti myös kysymyksen hätätilanteesta varoittavasta kuuloon perustuvasta kuulutusjärjestelmästä, jonka lisäksi tarvitaan kuulovammaisille näköaistiin perustuva hätätilannejärjestelmä. Tämän voi toteuttaa vilkkuvilla valoilla ja infotauluilla joissa näkyy hätätiedote. Kuulolaitetta ei voi pitää uidessa. Esteettömyysasetuksen mukaan yleisön palvelutilassa ja kokoontumistiloissa tulee olla äänentoistojärjestelmä, jossa on induktiosilmukka tai vastaava. Lisäksi ääniympäristöasetuksen mukaan myös harrastus- ja liikuntatilojen ääneneristys ja ääniolosuhteet on suunniteltava ja toteutettava tilan käyttötarkoitus huomioiden niin, että niissä saavutetaan toimintaa vastaava riittävän hyvä ääniympäristö ja riittävä puheenerotettavuus.

Tilaopasteet

Kaikki läheltä luettavalle ja tunnusteltavalle korkeudelle sijoitetut puku-, pesu- ja allastiloissa olevat tilaopasteet tulee tehdä koho-opasteina, joissa teksti erottuu taustasta selkeänä tummuuskontrastina. Yksittäiset sanat voidaan ilmaista kohokirjaimin (versaali) ja pitkiin teksteihin lisätään pistekirjoitus. Opasteissa käytetään lisäksi yksiseitteisiä helposti havaittavia kuvasymboleja, jotka ovat kaikkien ymmärrettävissä. Pistekirjoitusmerkinnöissä seurataan Näkövammaisten liiton suosituksia suomalaisesta pistekirjoitusohjeistuksesta. Kulku puku- ja pesuhuoneisiin sekä saunaan ja allastiloihin opastetaan selkeästi. Myös paluureitti allastiloista pesutiloihin opastetaan.

Vammaisneuvosto kiitti, että esteettömyyselvytyksessä on huomioitu eri vammairyhmiä. Kysyttiin käytössä olevien porttilaitteiden, pukukaappien avausmekanismien ja itsepalvelupäätteiden saavutettavuudesta ja helppokäyttöisyydestä. Toiveena on, että ne olisivat taktiilisti ja auditiivisesti selkeitä käyttäjälle, että moniaistisesti, myös kuulon perusteella voi tietää selkeästi, mihin korttia näytetään, milloin portti tai ovi avautuu, milloin menee kiinni, menikö oikein vai tapahtuiko virhettä. Tai miten avaimen toimintaa pystyy hahmottamaan tuntoaistilla, miten päin avain toimii. Järjestelmät vaihtelevat paljon uimahalleittain, joten niiden hallinta asiakkaille on usein vaikeaa.

Vammaisneuvostossa toivottiin luiskaa altaaseen, mikä vaatisi maauimalalle isomman tontin käyttöön. Tärkeää on, että siirtyminen onnistuu altaalle joko omalla liikkumisen apuvälineellä tai lainattavalla suihkutuolilla.

Vammaisneuvosto toi esiin tarpeen saada lämpimänveden erikoisaltaita (veden lämpötila 40 asetetta) Helsingissä. On sellaisia vammoja, jossa ihmisen lämmönsäätely ei toimi. Malmin lämpimän altaan veden lämpötila on 28–30 astetta.

Vammaisneuvosto kiitti esittelystä ja suunnitteli ekskursiota tutustumaan Malmin laajennettuun uimahalliin ja ulkoaltaisiin, kun laajennus vuonna 2027 valmistuu.

6. Paikalliskatujen liikenteen rauhoittaminen ja katuverkon jäsentely

Suunnitelmaa paikalliskatujen liikenteen rauhoittamisesta ja katuverkon jäsentelyn periaatteita esitteli (liikenneturvallisuuden) liikenneinsinööri Roni Utriainen Kaupunkiympäristön toimialalta (liite). Liikenteen rahoittamisen taustalla on tavoite liikenneturvallisuuden parantamisesta, läpiajoliikenteen vähentämistä sekä viihtyvyyden ja kävely-ympäristön parantamisesta.

Vammaisneuvosto kysyi, missä suunnitelman toteuttaminen käytännössä etenee ja suhteutuu koko liikennesuunnitteluun. Ensimmäisiä alueita toteutetaan ydinkeskustan alueella, myöhemmin myös esikaupunkialueella. Periaatteet ovat hyvät, kun tavoitteena on autoliikenteen rauhoittaminen, alentaa ajoneuvojen ajonopeudet ja vähentää liikennettä, jolloin kävelylle on vähemmän esteitä ja risteysalueilla kävelyn turvallisuus paranee.

7. Vammaisneuvoston esteettömyys- ja saavutettavuustunnustuksen kohteen valinta

Vammaisneuvoston työryhmä on saanut 21.10. mennessä 11 ehdotusta saavutettavuus- ja esteettömyystunnustuksen 2024 kohteeksi. Valmistelutyöryhmän puheenjohtaja Sari Sepponen esitteli ehdotuksia. Valmisteluryhmä ja työvaliokunta ehdottivat, että vammaisneuvoston valitsee kolmesta ehdotuksista yhden kohteen, jolle tunnustus luovutetaan 3.12. yhteistyöseminaarissa. Vammaisneuvosto päätti yksimielisesti myöntää esteettömyys- ja saavutettavuustunnustuksen ensimmäiseksi ehdotetulle kohteelle.

8. Vammaisneuvoston lausunnot / kannanotot

Vammaisneuvoston työvaliokunta oli valmistellut kannanottoluonnoksen koskien henkilökohtaisen avun palvelusetelin arvon nostamisesta. Vammaisneuvosto hyväksyi [Henkilökohtaisen avun palvelusetelin arvoa tulee tarkistaa -kannanoton](#) lähetettäväksi sotepe-lautakunnalle ja -toimialajohtajalle sekä valtuustoryhmille.

Celian kirjastopalvelu on muuttumassa verkkopohjaiseksi äänikirjojen kirjastoksi, josta yhdistys oli esittänyt huolensa. Celia-palveluista ja Helsingin kirjastopalveluista saatujen vastausten ja tarjolla olevien tukimuotojen selvitysten jälkeen vammaisneuvosto ei nähnyt olevan tarvetta vammaisneuvoston kannanotolle. (Liite).

Vammaisneuvosto toivoo, että kaupungin kirjastot saavat otteen asiakkaisiin, joille muutos tuottaa ongelmia ja että kirjastot ja tarvittaessa vapaaehtoiset tarjoavat riittävästi tukea ja konkreettista apua kirjojen lataamisessa digituen lisäksi. Verkkokuuntelulaitteen käyttö on edelleen mahdollinen.

9. Uudenmaan Lihastautiyhdistys ry

Varapuheenjohtaja Raila Riikonen (etäyhteys), Uudenmaan Lihastautiyhdistys ry:stä kertoi yhdistyksen tarjoavan monipuolista toimintaa ja vertaistukea. Erityisenä huolena koetaan yli 65-vuotiaiden mahdollisuus saada yksilöllistä kuntoutusta, kun Kela rahoittaa vain työikäisten alle 65-vuotiaiden kuntoutusta ja kaupunki tarjoaa vain ryhmäliikuntaa kuntoutukseen, josta ei ole harvinaissairaille ja vaikeavammaisille ihmisille mitään hyötyä. Myöskään nopeasti etenevään vakavaan sairauteen ei ole mahdollista saada riittävän nopeasti tarvittavaa apuvälinettä, ennen kuin tilanne on edennyt jo pidemmälle. Apuvälinekeskuksen tulisi olla avoinna myös viikonloppuisin, jolloin myös tarvitaan apua

sähköpyörätuolin rikkoutuessa. Apuvälineiden luovutusperiaatteet rajaavat peseytymisen apuvälineen myöntämisen vain yhteen apuvälineeseen, mikä estää yksilöllisen suihkutuolin käyttämisen sekä kotona että uimahallissa. Peseytymisen apuvälineen kuljettaminen metrossa ja taksissa on vaikeaa.

Kuntoutukseen ja sen suunnitteluun tarvittaisiin erityisosaamista ja myös sairauden etenemisen seuranta aikuisilla toteutuu huonosti perusterveydenhuollossa. Lapsilla, joilla on lihassairaus, onneksi on hyvä erikoissairaanhoidon seuranta, joka toteutuu vuosittain saman lääkärin vastaanotolla. Myös henkilökohtaisten avustajien saatavuudessa on suuria ongelmia niin suuriin kuin pieniinkin tuntimääriin.

Keskustelussa vammaisneuvosto totesi, että osaaminen perusterveydenhuollossa kuntoutussuunnitelmien tekemiseen on riittämätöntä. Samoin harvinaissairaiden hoito pitäisi keskittää erikoissairaanhoidon, josta tulisi tehdä kansalaisaloite. Kelan käytäntö tulkita työkäiset alle 65-vuotiaiksi on vanhentunut, kun nykyisin työkä jatkaa 70-vuotiaaksi myös vammautuneilla ja sairastuneilla.

10. Toimialojen ja järjestöjen ajankohtaiset asiat

Kaupunkiympäristön toimiala, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja Kaupungin kanslia.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta Tiina Larva toi terveiset Oodin kehittämispäivästä, jossa yhdenvertaisuuden teemalla oli noussut esiin esim. Oodin tarve löytää ja saada käytännön tasolla esteettömyysratkaisuissa sparrausta ja keskustella esteettömyyden toteuttamisesta käytännössä. Samanlaista tarvetta on tuotu esiin myös liikuntapalveluista, jossa tekevät toimipisteissä käytännön esteettömyysratkaisuja. Esteettömyysasiamies käy läpi suunnitelmia rakentamisen ja peruskorjauksen yhteydessä, tarvittaessa vammaisneuvoston jäseniä osallistaen. Puheenjohtaja ehdotti kevään iltakoulun toteuttamista tutustumis- ja kartoituskäyntinä Oodissa.

11. 3.12. vammaisten päivän tilaisuudet

Vammaisneuvoston aamutilaisuus valtuustoryhmien ja sotepe-lautakunnan jäsenille ti 3.12. klo 8.45–10 Kaupungintalon ravintolassa. (kutsu liite)

Helsingin vammaisneuvoston yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Vammaistutkimus Seuran kanssa järjestetään kasainvälisen vammaisten ihmisten oikeuksien päivänä 3.12. klo 13–15.50 seminaarin teema kohtuulliset mukautukset. [Seminaarin kutsu ja ohjelma](#). Tilaisuudessa julkistetaan vammaisneuvoston esteettömyys- ja saavutettavuustunnustuksen kohde.

12. Vammaisneuvoston viestintä

3.12. seminaarista on viestitty kaupunginkanslian uutiskirjeessä ja erillisillä viesteillä suoraan vammais- ja pitkäaikaissairausjärjestöille. Kaupungin verkkosivuilla uutinen: <https://www.hel.fi/fi/uutiset/osallistu-seminariin-kasainvalisena-vammaisten-paivana-312>. Vammaisten päivästä on tulossa lyhyt maininta Helsinki-lehdessä, seminaarista ja esteettömyys- ja saavutettavuustunnustuksesta on lähetetty mediatiedote. Lisäksi toivotaan jäsenten someviestintää 3.12. päivästä ja seminaarista.

13. Vammaisneuvoston syksyn 2024 ja kevään 2025 suunnittelua

Vammaisneuvoston syksyn 2024 ohjelmassa on seuraavana Iltakoulu 18.11., jonka keskustelujen teemana on neuvoston asettamis päätöksen valmistelu uudelle kaudelle. Kysyttiin vammaisneuvostosta osallistujia 2.12. klo 16–17.30 keskustelutilaisuuteen sähköpotkulaudoista, osallistuminen Kaupunkiympäristön toimitalolla tai etäyhteydellä.

Vammaisneuvosto päätti vammaisneuvoston kokouspäiväksi keväällä 2025 seuraavat keskiviikot: 22.1., 26.2., 19.3., 23.4., 14.5. ja 11.6. Kokousaika on klo 13.30–16.00. Työvaliokunta kokoontuu keskiviikkoisin klo 9–11.: 12.2., 5.3., 9.4., 30.4. ja 28.5.

14. Muut asiat

Ei ollut.

15. Tiedotusasiat

Kaupungin tilaisuus järjestöille 12.12., kutsu vammaisneuvoston jäsenille on tulossa.

16. Seuraava kokous

Seuraava vammaisneuvoston kokous pidetään 10.12. klo 13.30–16.00.

17. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Sirpa Puhakka päätti vammaisneuvoston kokouksen klo 16.00.

Sirpa Puhakka
puheenjohtaja
sirpa.puhakka(a)pp2.inet.fi

Tiina Lappalainen /Päivi Kurikka
sihteeri, asiantuntija
tiina.lappalainen@hel.fi
paivi.kurikka(a)hel.fi

Muistion ovat tarkastaneet

Jari Mönkkönen

Markku Poikela

Liitteet:

Vammaisneuvoston edellisen kokouksen [muistio 8.10.](#)
Malmin uimahallin laajennus ja ulkoallasalue tekstiosuus & kuvaliite
Paikalliskatujen liikenteen rauhoittaminen ja katuverkon jäsentely
Kannanotto henkilökohtaisen avun palvelusetelin arvon nostamisesta
Huoli Celia-palvelusta ja kirjastoista saadut vastaukset
Vammaisneuvoston suunnittelukalenteri syksy 2024 – kevät 2025